

**ΑΡΘΡΟ ΕΙΔΙΚΟΥ
ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ****Παιδιάτροι με συγκαταβατικό
και μη συγκαταβατικό χαρακτήρα****Θ. Κ. Ταμπάκης¹
Κ. Ταμπάκη²****ΠΕΡΙΛΗΨΗ**

Στην προσπάθειά μας να γνωρίσουμε καλύτερα τον παιδίατρο και αργότερα να τον καταλάβουμε διακρίναμε δύο κατηγορίες χαρακτήρων. Αυτή του «συγκαταβατικού», του «ναι» και αυτή του αντιθέτου του. Οι γιατροί της πρώτης ομάδας συμπεριφέρονται θετικά όταν προκαλούνται, είναι καταδεκτικοί, πρόθυμοι, καλόβουλοι, κοινωνικοί, ευχάριστοι. Διαλλακτικοί και εύκαμπτοι στις ιδέες τους συγκριτικά με τη δεύτερη κατηγορία που είναι το ακριβώς αντίθετο. Βέβαια η αυθαίρετη χαρακτηρολογική διάκριση που δεν έχει ηθικό υπόστρωμα, μπορεί να αφορά και άλλες κατηγορίες επιστημόνων, επαγγελματιών που αποτελούν τους ακραίους πόλους του ανθρώπινου είδους. Ανάμεσά τους σίγουρα θα υπάρχουν πολλές άλλες διαβαθμίσεις που πλησιάζουν ή απομακρύνονται προς τον ένα ή άλλο τύπο. Οποσδήποτε ο γενετικός μας κώδικας, όπως και το περιβάλλον που ζήσαμε ή ζούμε επιδρά ποικιλότροπα στο χαρακτήρα μας. (**Δελτ Α' Παιδιατρ Κλιν Πανεπ Αθηνών 2008, 55(4):382-386**)

Λέξεις κλειδιά: παιδίατρος, χαρακτήρας, ήπιος, σκληρός.

Η λέξη χαρακτήρας παράγεται από το ρήμα χαράσσω, σκαλίζω. Κυριολεκτικά είναι το εργαλείο που χρησιμοποιούμε για να χαράξουμε πάνω σε μέταλλο, πέτρα ή ξύλο. Είναι όμως και το ίδιο το σκάλισμα, π.χ. τα γράμματα του αλφαβήτου, αφού και αυτά στην αρχή σκαλίζονταν πάνω σε μάρμαρο ή σε χαλκό. Μεταφορικά, χαρακτήρας είναι το ιδιαίτερο εκείνο σημάδι που κάνει ένα πρόσωπο ή ένα πράγμα να ξεχωρίζει από τα άλλα.

Στην ψυχολογία ιδιαίτερα ονομάζουμε χαρακτήρα τα ουσιαστικά και τα μόνιμα χαρακτηριστικά γνωρίσματα κάθε ανθρώπου, που τον κάνουν να αποτελεί μια ξεχωριστή ατομικότητα, ένα δηλαδή ιδιαίτερο προσωπικό τύπο. Όσο πιο πολύ ξεχωρίζει -λείπει ή πλεονάζει- στον κάθε άνθρωπο μια από τις ψυχικές ιδιότητες ή τις πνευματικές λειτουργίες (νόηση, βούληση ή συναίσθημα), τόσο πιο ευδιάκριτα προσδιορίζεται ο χαρακτήρας του.

Κάθε άνθρωπος έχει το χαρακτήρα του, μια δική του δηλαδή

¹Νεογνολογικό- Μ.Ε.Ν.Ν.Γεν. Περ.
Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου
Αλεξανδρούπολης
²Μουσικολόγος, Εκπαιδευτικός

ψυχική φυσιογνωμία που εκδηλώνεται στις συναισθηματικές αντιδράσεις, στις διανοητικές ικανότητες, στις ηθικές διαθέσεις και τάσεις, στις ιδέες και στα πάθη, στις βλέψεις και στις ροπές του, στην κλίμακα των αξιών του κ.λπ. και που είναι προϊόν φυσικών καταβολών.

Είναι γεγονός πως στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του καθενός σημαντικό ρόλο παίζουν οι φυσικές προδιαθέσεις, αλλά κυρίως οι επιδράσεις που θα δεχτεί μέσα στην οικογένεια, στο σχολείο και γενικότερα στο κοινωνικό περιβάλλον όπου είναι ενταγμένος.

Είναι άραγε ο ανθρώπινος χαρακτήρας μια μορφή που ξεκινάει από ένα υποτυπώδη αρχικό πυρήνα, όπως περίπου το έμβρυο στη μήτρα της μητέρας και σχηματίζεται σιγά σιγά σύμφωνα με κάποιο λίγο ως πολύ προκαθορισμένο σχέδιο, ή υφίσταται καθ' οδόν επιδράσεις απρόβλεπτων παραγόντων και παραμορφώνεται; Ή μήπως πρόκειται για μια διαδικασία που δεν έχει ως αφετηρία καμιά και στο ελάχιστο ακόμη καθορισμένη δομή, αλλά είναι ανοιχτή προς πολλές και διαφορετικές διευθύνσεις; Μήπως φέρεται πότε προς τη μια και πότε προς την άλλη κατεύθυνση δοκιμάζοντας τις δυνάμεις που βρίσκονται στη διάθεσή της, έως ότου βρει τον προσανατολισμό της; Άλλοι χαρακτηρολόγοι συντάσσονται με την πρώτη άποψη και άλλοι με τη δεύτερη, χωρίς να λείπουν και οι παραλλαγές των δύο θεωριών, που άλλοτε συμπλησιάζουν και άλλοτε απέχουν όσο δύο αντίθετα άκρα. Υπάρχουν μάλιστα και ψυχολόγοι που δε δυσκολεύονται καθόλου άλλες περιπτώσεις να τις εξηγούν με την πρώτη θεωρία και άλλες με τη δεύτερη¹⁻⁴.

Γεγονός είναι πως δύσκολα μπορείς να αγνοήσεις τον εαυτό σου, το χαρακτήρα σου. Είναι ο πιο φορτικός συγγενής, εκείνος που δε λέει να σε εγκαταλείψει ποτέ. Ο μόνος τρόπος να τον κρατήσεις από απόσταση είναι η συνειδηση. Μόνο αν ξέρεις ποιος είσαι-και που είσαι ικανός να φτάσεις για να επιβεβαιώσεις ή να αλλάξεις αυτό που είσαι-, μόνο τότε μπορείς να λες ότι δεν κινδυνεύεις άμεσα από τον εαυτό σου. Αλλά και τότε μπορεί και να κινδυνεύουν οι άλλοι από εσένα, μια και αναμφισβήτητα όλοι μας είμαστε ικανοί να φτάσουμε στα άκρα προκειμένου να διασώσουμε ή, έστω, να συντηρήσουμε τον εαυτό μας.

Ο ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ

Τους ανθρώπινους χαρακτήρες μπορούμε να τους κατατάξουμε με πολλούς τρόπους, εάν θέλουμε να αποφύγουμε την απλή και χωρίς συσχετισμούς απαρίθμησή τους. Ο επικρατέστερος είναι

κατά ζεύγη, όπου το ένα μέλος αντιτίθεται στο άλλο ως προς ορισμένο βασικό γνώρισμα. Έτσι λ.χ. ο Kretschmer χωρίζει τους ανθρώπους σε «σχιζόθymους» και «κυκλόθymους», ο Jung σε «εσώστροφους» και «εξώστροφους». Μια νεότερη τυπολογία (Le Senne) αναφέρεται σε συνδυασμούς τριών ζευγών: «ευαίσθητοι» - «όχι ευαίσθητοι», «δραστήριοι» - «όχι δραστήριοι», «πρωτογενείς» (αυτοί που ξεθυμαίνουν γρήγορα) - «δευτερογενείς» (αυτοί που τα κρατούν μέσα τους πολύ). Στις παραπάνω περιπτώσεις, αλλά και σ' άλλες λειτουργεί η νοητική μας τάση προς διχοτόμηση. Το μυαλό μας αγαπάει τη διαίρεση, γιατί γίνεται σαφέστερη, αδρότερη η εικόνα που σχηματίζει. Φυσικά πρόσωπα και γεγονότα στη ζωή δεν είναι ποτέ τόσο απλά και όταν τα απλοποιούμε, τα βιάζουμε για να μπουν μέσα στα λιτά νοητικά μας σχήματα. Έτσι το μόνο που μας μένει είναι να ξέρουμε τι κάνουμε και να μη δίνουμε απόλυτη αξία στα διαγράμματά μας²⁻⁴.

Πρώτος ο μέγας Ιπποκράτης στο βιβλίο του «Περί φύσιος ανθρώπου» επιχειρεί ταξινόμηση, που στην ουσία αποτέλεσε τη βάση κάθε ανάλογης μεταγενέστερης εργασίας⁵.

Το αντικείμενο του άρθρου μας δεν ανήκει στα συνήθη ενδιαφέροντα των παιδίατρων. Σκοπός του είναι να καταλάβουμε το χαρακτήρα των συναδέλφων μας, ώστε να τους γνωρίσουμε καλύτερα και να τους κατανοήσουμε. Ο Πλούταρχος είπε: «τρόπος έσθ' ο πείθων του λέγοντος, ου λόγος». Ο χαρακτήρας δηλαδή του ρήτορα μπορεί να μας πείσει, όχι όμως ο λόγος του.

Η πολύχρονη εμπειρία μου στο νοσοκομείο, μου επέτρεψε να οδηγηθώ και εγώ με τη σειρά μου στην έννοια της διαίρεσης στον παιδιατρικό χώρο. Αυτή δηλαδή του «συγκатаβατικού» παιδίατρου, του γιατρού που λέει «ναι» και αυτή του «μη συγκатаβατικού», δηλαδή του «όχι». Η χαρακτηρολογική αυτή διάκριση θα μπορούσε να επεκταθεί και σε άλλους επιστημονικούς κλάδους και επαγγέλματα γενικότερα. Εξάλλου απ' όσους περισσότερους δρόμους πλησιάζουμε την πραγματικότητα, ιδίως στον ψυχικό μας κόσμο, τόσο περισσότερο πρέπει να περιμένουμε ότι θα την καταλάβουμε. Τί άλλο κάνει η σκέψη του ανθρώπου, έπειτα από την επιστημονική της εγρήγορση, παρά να δοκιμάζει διαδοχικούς δρόμους για να προχωρήσει στο βάθος των πραγμάτων;

Όταν εξετάζουμε με προσοχή και με θάρρος τη ζωή των συναδέλφων μας που τους γνωρίζουμε από κοντά επί πολλά χρόνια, βρισκόμαστε πολλές φορές σε αμνηχανία. Δεν μπορούμε να καθορίσουμε με απόλυτη σιγουριά πότε και με ποιες πράξεις τους ήταν αυτοί που πραγματικά είναι. Τα γεγονότα δείχνουν

μερικές φορές αντιφάσεις, έλλειψη συνέπειας, ώστε να σχηματίζουμε την εντύπωση ότι τις στιγμές εκείνες ο γιατρός σκεπτόταν, φανταζόταν, αισθανόταν όχι ο ίδιος, αλλά ως ένας άλλος άνθρωπος. Οι άνθρωποι πολλές φορές υποκρίνονται για διάφορους λόγους, μαθαίνουν από τα τρυφερά τους χρόνια να φαίνονται όχι μόνο όπως αυτοί θέλουν να είναι, αλλά όπως οι άλλοι τους θέλουν να είναι. Αυτό δεν είναι καθόλου εύκολο, αφού υποχρεώνονται να παίζουν ταυτόχρονα με δύο πρόσωπα: ένα απέναντι στον εαυτό τους και ένα απέναντι στους άλλους. Βέβαια οι καταστάσεις αυτές δεν είναι συχνές⁶.

Το θέμα μας απασχολεί όχι μόνο τους ψυχολόγους, τους κοινωνιολόγους (κυρίως), αλλά και πολλούς άλλους επιστήμονες διαφορετικών ειδικοτήτων. Εξάλλου και εμείς οι παιδίατροι μπορούμε να έχουμε άποψη, να εκφράζουμε τις απόψεις μας σε άλλα θέματα, πέρα από τον παιδιατρικό χώρο. Ο συγγραφέας Κάρελ Αθανασιάδης μεταξύ των άλλων, για τους ανθρώπινους χαρακτήρες, γράφει: «Αν δε διακινδυνεύσουμε σε τίποτα, δε θα κερδίσουμε τίποτα. Ο συντηρητικός που επιθυμεί να βρίσκεται σε ασφάλεια είναι ένα πλάσμα αποστεωμένο».⁷ Οπωσδήποτε διακρίνει κανείς μια υπερβολή στις παραπάνω σκέψεις και η αποδοχή τους είναι αμφισβητήσιμη.

Οι παιδίατροι της πρώτης ομάδας, οι «συγκатаβατικοί», όταν προκαλούνται να εκδηλωθούν με μια απάντηση, κίνηση ή προσφορά με τη στάση τους απέναντι σ' ένα αίτημα ή σ' ένα αντιλεγόμενο θέμα αυθόρμητα συμπεριφέρονται θετικά. Αργότερα άμα καλοσκεφθούν και ζυγίσουν πιο ψύχραιμα τα δεδομένα, ή νικηθούν από τις αμφιβολίες ή τις δυσκολίες, μπορεί να αναθεωρήσουν την αρχική τους τοποθέτηση. Το «ναι» έρχεται εύκολα και τις περισσότερες φορές στο στόμα τους: «ω! βέβαια γίνεται», «μάλιστα, δεν αποκλείεται», «δε σας υπόσχομαι, αλλά θα προσπαθήσω», «θα το ξαναδώ, ελπίζω να το επιτύχω» κ.ο.κ. Αντίθετα, οι παιδίατροι της άλλης κατηγορίας αρχίζουν πάντοτε με το «όχι». Η άρνηση είναι κατά κανόνα η πρώτη αντίδρασή τους, ακόμα και όταν έπειτα από ψυχραιμότερη κρίση φανούν υποχωρητικοί. Αυτοί ξεκινούν αρνητικά: «αδύνατο, δε γίνεται», «αποκλείεται, μη το συζητάτε», «έχω αντίθετη γνώμη» κ.ο.κ. Νομίζει κανείς ότι στην κάθε περίπτωση έχει να κάνει με εντελώς διαφορετικό ψυχικό κλίμα. Εκεί αιθρία,ανοικτός ορίζων, κάτι το μαλακό και το λείο. Εδώ συννεφιά, κλεισούρα, κάτι το σκληρό και το τραχύ.

Αυτό είναι σε αδρές γραμμές το κύριο γνώρισμα των δύο τύπων. Συνοδεύεται όμως από πολλά άλλα, συναφή, που χαρακτηρίζουν την ψυχική μορφή του καθενός και είναι πάλι αντίθετα μεταξύ τους. Λ.χ.

οι «συγκатаβατικοί» παιδίατροι είναι καταδεχτικοί, φιλόξενοι, πρόθυμοι να εξυπηρετούν τους ασθενείς τους, τους γνωστούς τους. Κοινωνικοί και ευχάριστοι στη συντροφιά. Προσαρμόζονται εύκολα στις περιστάσεις, δεν παίρνουν κατάκαρδα τις αντιξοότητες της ζωής. Είναι εύκαμπτοι στις σκέψεις τους, διαλλακτικοί. Με την ανταλλαγή γνώμων επισημαίνουν τις δυσχέρειες στη λύση κάποιου ιατρικού προβλήματος, υποδεικνύουν τρόπους προσέγγισής και με το διαρκή έλεγχο των προτεινόμενων υποθέσεων φθάνουν στη ζητούμενη λύση. Έχουν πολλά και ποικίλα ενδιαφέροντα, γνώσεις παιδιατρικές σε μεγάλη έκταση, όχι απαραίτητα και σε βάθος. Για την ψυχαγωγία τους προτιμούν τα εντυπωσιακά θεάματα, τις πυκνές κοινωνικές σχέσεις, τον πολύ κόσμο. Αντίθετα, οι «μη συγκатаβατικοί» παιδίατροι είναι δυσπρόσιτοι, κλειστοί, απρόθυμοι να προσφέρουν τη βοήθειά τους σε όσους τη ζητούν. Όχι ευχάριστοι στη συντροφιά, γιατί ή στέκονται σε απόσταση και σωπαίνουν ή μονολογούν. Ζουν σε απομόνωση. Ασχολούνται με τους άλλους στο μέτρο που εξυπηρετούν τα συμφέροντά τους ή κολακεύουν τις αδυναμίες τους. Δύσκολα αναπροσαρμόζονται όταν αλλάζουν απότομα οι συνθήκες της ζωής και πληγώνονται βαθιά από τις ατυχίες. Έχουν ακαμψία στη σκέψη, δεν ανέχονται αντιρρήσεις, μένουν αμετακίνητοι στις ιδέες τους. Τα ενδιαφέροντά τους είναι περιορισμένα, ρέπουν στη μονομέρεια, αλλά είναι πάντα καλύτερα από τους άλλους πληροφορημένοι στο θέμα που τους συγκινεί. Η πολυκοσμία τους ενοχλεί, λίγες αλλά στενές είναι οι φιλικές τους σχέσεις. Για την ψυχαγωγία τους προτιμούν τα μοναχικά από τα δημόσια ακροάματα και θεάματα.

Η ιδιορρυθμία καθεμιάς από τις δύο αυτές χαρακτηρισολογικές κατηγορίες θα φανεί καθαρότερα, όταν τις συγκρίνουμε με μέτρο την ψυχική ένταση των βιωμάτων τους. Οι «συγκатаβατικοί» παιδίατροι αισθάνονται και σκέπτονται ζωντά, αλλά όχι σε υψηλή ψυχική θερμοκρασία. Οι μεταπτώσεις τους είναι συχνές, πάντοτε όμως σε περιορισμένη κλίμακα. Ούτε πολύ πάνω, ούτε πολύ κάτω από το μέσο επίπεδο. Δεν παθιάζονται για μια ιδέα, ένα πόθο, μια ορμή. Δε δίνονται ολόκληροι σ' ένα πρόγραμμα ζωής, σε μια φιλοδοξία, σε μια πίστη. Εύκολα μετακινούνται από μια συναισθηματική κατάσταση ή από μια ιδεολογική γραμμή σε άλλη, γιατί με όλες συνδέονται χαλαρά, επιπόλαια. Το αντίθετο συμβαίνει στους «μη συγκатаβατικούς» παιδίατρος. Το πάθος δεσπόζει στην εσωτερική τους ζωή. Αργούν να στρατευτούν σε μια θρησκευτική ή φιλοσοφική ιδεολογία, σε μια πολιτική παράταξη. Όταν όμως κερδιθούν, υπερθερμαίνονται ψυχικά

και αφοσιώνονται στο έργο που αναλαμβάνουν. Γι' αυτό και όταν διαψευστούν στις προσδοκίες τους, το πλήγμα το αισθάνονται σαν προδοσία. Σπάνιες βέβαια είναι στους χαρακτήρες αυτού του τύπου οι μεταπτώσεις. Όταν όμως έρχονται, γίνονται σε αναπτυγμένη κλίμακα.

Οι «συγκатаβατικοί» και οι «μη συγκатаβατικοί» παιδίατροι είναι οι δύο ακραίοι πόλοι. Η χαρακτηριστική διάσταση που συζητάμε δεν αποτελείται μόνο από τους παραπάνω γιατρούς. Ανάμεσά τους υπάρχουν πάρα πολλές διαβαθμίσεις, σειρά ολόκληρη παραλλαγών που πλησιάζουν περισσότερο ή λιγότερο, άλλοτε προς το ένα άκρο και άλλοτε προς το άλλο. Καθαροί χαρακτήρες, είτε της μιας μορφής, είτε της άλλης είναι πολύ σπάνιοι. Αν συγκεντρώνουμε σ' αυτούς την έρευνά μας, είναι γιατί με τα ξεκάθαρα γνωρίσματά τους αποτελούν το σημείο αναφοράς για το χαρακτηρισμό όλων των άλλων.

Στον ακραίο τύπο του «μη συγκатаβατικού», έχουμε το δογματικό, τον ανένδοτο στις πράξεις του, το φανατικό χαρακτήρα. Τα άτομα αυτά υποστηρίζουν πεισματικά τις απόψεις τους, επιμένουν στην ορθότητά τους ακόμη και όταν αποδεικνύεται το αντίθετο. Εμμένουν στις ιδέες τους και στον τρόπο συμπεριφοράς τους ακόμη και όταν αυτή η στάση τους οδηγεί σε αδιέξοδο. Τα αίτια της ισχυρογνωμοσύνης θα μπορούσαν να αναζητηθούν στην υπερβολική αυτοπεποίθηση, στον υπερτροφικό εγωισμό που πολλές φορές τυφλώνει το νου του ανθρώπου. Οφείλεται στη φανατισμένη προσήλωση σε ορισμένες ιδέες, στο δογματισμό και στην έλλειψη κριτικού στοχασμού. Οι δογματικοί παιδίατροι έχουν ακαμψία στη σκέψη, μένουν αμετακίνητοι στις ιδέες τους και δεν ανέχονται αντιρρήσεις.

Στην άλλη άκρη βρίσκεται πάλι ως υπερβολή ο σκεπτικιστής, ο ελισσόμενος στην παιδιατρική κλινική τύπος. Προσοχή όμως. Δεν πρέπει να δοθεί ηθική απόχρωση στους χαρακτηρισμούς. Οι ονομασίες έχουν το ουδέτερο νόημα των επιστημονικών όρων. Υπάρχουν φανατικοί με αμφίβολη αρετή εξαιτίας της απανθρωπιάς τους, όπως και ελισσόμενοι άνθρωποι άψογοι που προσαρμόζονται στις περιστάσεις χωρίς ηθικά απαράδεκτες παραχωρήσεις. Ομοίως δεν είναι πάντοτε ενάρετος ο δογματικός, ούτε πάντοτε αμαρτωλός ο σκεπτικιστής ακόμη και ο καιροσκοπός. Τα ηθικά κριτήρια λειτουργούν διαφορετικά από τις χαρακτηρολογικές ιδιορρυθμίες⁸.

ΔΙΑΜΟΡΦΟΥΜΕΝΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

Επιτρέψτε να παραφράσουμε τη ρήση δυο Αμερικανών συγγραφέων, των Τζων και Φραντζέσκα

Γκάρντνερ⁹: «δεν είναι εύκολο να είσαι ταυτόχρονα αξιολάτρευτος και πανούργος, και ελάχιστοι το επιτυγχάνουν αυτό μετά την ηλικία των έξι χρόνων»⁹ σε : δεν είναι εύκολο να είσαι ταυτόχρονα συγκатаβατικός και μη συγκатаβατικός χαρακτήρας ως παιδίατρος και ελάχιστοι το επιτυγχάνουν αυτό, αφού όλοι οι παιδίατροι είναι ενήλικες.

Ο άνθρωπος υπόκειται σε διαρκείς και αλεπάλληλες μεταβολές, είτε τείνοντας να πραγματοποιήσει ένα από πριν εγγεγραμμένο στον πυρήνα της ψυχικής του υπόστασης «σχέδιο» ή ψάχνοντας να βρει κάτι παρόμοιο και να εγκατασταθεί σ' αυτό με τις πρωτοβουλίες του και με τη συνδρομή των περιστάσεων που θα συναντήσει. Είναι λοιπόν ένα ακατάπαυστα πορευόμενο, κινούμενο, διαμορφούμενο ον που (όσο ζει) περνάει από μίαν ατελείωτη σειρά καταστάσεων, όχι των ίδιων, και σε κάθε στιγμή αυτού του ποιοτικά ανομοιογενή χρόνου είναι άλλο, διαφορετικό από ό,τι ήταν πριν και θα είναι έπειτα¹⁰⁻¹².

Η εμπειρία πείθει ότι διαρκώς μεταβάλλεται όσο κανείς ηλικιώνεται και επηρεάζεται από σοβαρές περιπέτειες της ζωής (διαιτολογικές ανωμαλίες, χρόνιες αρρώστιες, επικίνδυνες ρήξεις κ.λπ.). Η μεταβολή γίνεται σε κλίμακα με πολλές διαβαθμίσεις. Άλλοτε είναι μεγαλύτερη και ακολουθεί γοργό ρυθμό, άλλοτε είναι μικρότερη και πηγαίνει πολύ αργά. Κατά περιόδους περνάει απ' τον πρώτο στο δεύτερο τύπο (συγκатаβατικός, μη συγκатаβατικός χαρακτήρας) και αντίστροφα. Όλοι οι παιδίατροι σ' αυτή την πορεία δε συμπεριφέρονται κατά τον ίδιο τρόπο. Άλλοι ενδίδουν εύκολα στην αλλαγή, άλλοι αντιστέκονται¹³⁻¹⁵.

Ο καλύτερος τρόπος να επαληθεύσει κανείς τις παραπάνω σκέψεις είναι να τις εφαρμόσει στον εαυτό του. Ποιον άλλο μπορούμε να πλησιάσουμε από πιο κοντά και να γνωρίσουμε καλύτερα από τον εαυτό μας; Ας εξερευνήσουμε με μια αναδρομή στο παρελθόν την προσωπική μας ιστορία, αλλά και των άλλων.

Διάφορα ενδοοικογενειακά προβλήματα συναδέλφων, ιδίως με τα παιδιά τους, συνέτειναν ώστε οξύαιχμες γωνίες του χαρακτήρα τους να λειανθούν και να αμβλυνθούν. Καταστάσεις ή γεγονότα που στο παρελθόν θεωρούνταν ταμπού γι' αυτούς, σήμερα γίνονται εν μέρει ή και πλήρως αποδεκτά. Μη συγκатаβατικοί παιδίατροι που ήταν ανένδοτοι σε θέματα ηθικής, αισθητικής κ.ά. τώρα όχι μόνο τα ασπάζονται, αλλά και τα υποστηρίζουν με χαμόγελο πλήρους συγκатаβάσης. Τα λόγια του Πινδάρου αντηχούν πλήρως ως τις μέρες μας: «ο χρόνος μόνος πραγματικά ανακαλύπτει την αλήθεια»¹⁶.

Ποια όμως κατηγορία παιδίατρων έχει τις μεγα-

λύτερες και περισσότερες επιτυχίες στην πράξη; Η απάντηση είναι: αυτό εξαρτάται από την περιοχή όπου τοποθετείται η κάθε κατηγορία και από τις περιστάσεις. Στη ζωή αποδίδει άλλοτε η ανέδωτη επιμονή σε ορισμένο πρόγραμμα δράσης και άλλοτε ο στρατηγικός ελιγμός, η έγκαιρη αλλαγή σχεδίου πριν έρθει ζημιά ανεπανόρθωτη¹⁷⁻¹⁸. Οι παιδιατρικές κλινικές ευδοκιμούν, όταν ανάλογα με τις περιστάσεις βρίσκονται οι κατάλληλοι γιατροί στις κατάλληλες θέσεις. Αυτό τουλάχιστον μας διδάσκει η καθημερινή πείρα και η νοσοκομειακή ιστορία.

Pediatricians with soft and hard character
Tabakis Th, Tabaki K
(Ann Clin Paediatr 2008, 55(4):382-386)

In our effort to know better the paediatrician and later to understand him we distinguished two categories of characters. That of "condescending", "yes" and his opposite. The doctors of the first team behave positively when they are challenged, they are condescending, willing, good natured, social, pleasant. Conciliatory and flexible in their ideas comparatively with the second category that is precisely the opposite. Certainly the arbitrary hard writing discrimination that does not have moral sub layer, can also concern other categories of scientists, professions that constitute the extreme poles of human kind. Between them a lot of other gradations that approach or are diverge from the one or the other type surely exist. Without fail our genetic code, as well as the environment where we lived or live affect in various ways our character.

Key words: paediatrician, character, soft, hard.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δ.Κ. Σαρόγλου. Αι διαταραχές της προσωπικότητας κατά

- την παιδική ηλικία. Αθήναι 1964 σ.207-226.
2. Π.Ε. Παπανούτσου. Η κρίση του πολιτισμού μας. Εκδ. Φιλιππότη. Αθήνα 1991 σ.199.
 3. Μ.Ι. Παναγιωτόπουλος. Ο σύγχρονος άνθρωπος. Εκδ. Των Φίλων. Αθήνα 1992 σ.9.
 4. Γ. Πιπερόπουλος. Κοινωνικά προβλήματα. Εκδ. Ελληνικά Γράμματα. Αθήνα 1998 σ.13,37.
 5. Ιπποκράτης. Περί φύσιος ανθρώπου 5.
 6. Δ. Δημητράκου. Μέγα λεξικόν όλης της ελληνικής γλώσσας Εκδ. Δομή Α.Ε. Αθήναι 1964, 15:7790.
 7. Κ. Αθανασιάδης. Βεβαιότητες και αμφιβολίες. Εκδ. Εστία Αθήνα σ.238.
 8. Ν. Μάτσας. Απομνημονεύματα του Σωκράτη Εκδ. Φιλιππότης Αθήνα σ.120.
 9. Β. Κανελλοπούλου. Ατάκες για το παιδί. Περιοδικό Έψιλον Αθήνα 2006 σ.20.
 10. Hermans HJM. The meaning of life as an organized process. Psychotherapy 1989; 26:142.
 11. Lief HI, Lief VF, Lief NR. The Psychological basis of medical practice. Ed. Harper & Row, New York 1963.
 12. Maslach C & Jackson SE. The Maslach burnout inventory. Palo Alto, Ed. Consulting Psychological press, California 1986.
 13. Alexander F. Psychosomatic medicine Ed. Norton New York 1980.
 14. Γ. Πιπερόπουλος. Εφαρμοσμένη Ψυχολογία. Εκδ. Ελληνικά Γράμματα Αθήνα 1997 σ. 48.
 15. Cherniss C. Professional burnout in human service organizations Ed. Praeger New York 1980.
 16. Γ.Πιπερόπουλος. Κοινωνιολογία Εκδ. Ελληνικά Γράμματα Αθήνα 1997 σ. 86.
 17. Haliday JL. Psychosocial medicine Ed Norton New York 1984.
 18. Γ. Πιπερόπουλος. Ένας ψυχολόγος κοντά σου Εκδ. Ελληνικά Γράμματα Αθήνα 1997 σ. 36, 105, 180.